

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАЦЕДОНСЬКА НАТАЛЯ ВІКТОРІВНА

УДК 334.7:658.7:658.8:004.738.5

**УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА РИНКУ ОЛІЙНО-
ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТА ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Чернігів – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому кооперативному інституті Укоопспілки

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Маркіна Ірина Анатоліївна,
Полтавський національний технічний університет ім.
Юрія Кондратюка, завідувач кафедри менеджменту і
адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Чернюк Людмила Григорівна,
Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М.В. Птухи НАН України, головний науковий
співробітник

кандидат економічних наук, доцент
Бондаренко Валерій Михайлович,
Вінницький національний аграрний університет, доцент
кафедри аграрного менеджменту

Захист відбудеться “ 28 ” вересня 2012 р. о 14 год. 30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 79.051.01 в Чернігівському державному технологічному університеті за адресою: 14027 м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Чернігівського державного технологічного університету за адресою: 14027 м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий “ 28 ” серпня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ж.В. Дерій

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку вимагає внесення кардинальних змін у механізми формування та реалізації державної наукової технологічної політики, котра базується на необхідності прискорення інформатизації всіх сторін суспільного життя. Модернізація менеджменту на мікро- та мезорівнях потребує запровадження сучасних методів і засобів роботи з управлінською інформацією у сфері виробництва, маркетингу, логістики, фінансів через синтез інтелектуальних та інформаційних систем. Первинною ланкою цієї системи є господарюючі суб'єкти, які формують стратегії поведінки на ринку, обумовлені цілями, функціями, потенціалом та ресурсами розвитку. Новітні досягнення у царині інформаційних технологій особливо актуальні для агропромислового комплексу. Він є пріоритетним у складі національної економіки, оскільки сільськогосподарські та переробні підприємства повинні модифікувати інтеграційні структури, гармонізовані управлінські функції, виходячи із загострення конкуренції в умовах посилення глобалізаційних викликів продовольчої безпеки. Як свідчить практика, інформаційна підсистема управління будь-якого підприємства в сучасних умовах успішно функціонує лише при її інтеграції з Інтернет-технологіями, котрі стають одним з основних інструментів підвищення ефективності господарювання в умовах лібералізації економічного простору.

Вагомий внесок у розробку зазначеної проблеми зробили такі зарубіжні і вітчизняні вчені як А. Береза, П. Бірлі, І. Бойчук, В. Бондаренко, М. Бутко, Б. Гейтс, М. Гладій, В. Годін, В. Гужва, Д. Еймор, Е. Ілайес, А. Кантарович, С. Кваша, Д. Козье, М. Кропивко, М. Макарова, М. Мак-Картні, І. Маркіна, Н. Мурашко, І. Олійченко, О. Паршина, К. Пейтел, С. Пирогов, М. Портер, Т. Родкіна, Б. Санто, Д. Сігел, С. Фрімен, Л. Чернюк, В. Холмогоров, А. Шеєр, С. Шкарлет та інші. Разом з тим, наявні науково-практичні розробки потребують адаптації до сучасних умов функціонування національної економіки, потреб удосконалення менеджменту підприємств через впровадження інформаційних систем та технологій у господарську діяльність експортоорієнтованих підприємств, зокрема олійно-жирової галузі харчової промисловості України. Залишається невирішеною низка теоретичних і методологічних задач, пов'язаних із розробкою інфраструктури корпоративних інформаційних систем на засадах використання ефективно функціонуючих технологій та сучасних технічних засобів.

Таким чином, актуальність і об'єктивна необхідність подальшого дослідження зазначених проблем зумовили вибір теми дисертації її мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно з планами науково-дослідних робіт Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ у межах теми «Інформаційне забезпечення управління підприємством олійно-жирової галузі» (номер державної реєстрації 0107U008027), де автором запропоновано методичні рекомендації щодо удосконалення управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій.

Для досягнення поставленої мети в роботі були поставлені та розв'язувались такі задачі:

узагальнити теоретичні доробки щодо управління підприємствами олійно-жирової промисловості в умовах лібералізації ринкового простору;

обґрунтувати теоретико-методичні підходи та інструментарій управління підприємствами з використанням інформаційних та Інтернет-технологій;

дослідити стан, тенденції та проблеми розвитку підприємств олійно-жирової галузі в умовах посилення інтеграції;

визначити критерії класифікації інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової промисловості;

удосконалити організаційні засади впровадження сучасних інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції;

визначити алгоритм формування корпоративної інформаційної системи підприємств олійно-жирової галузі в Україні;

розробити методичні підходи щодо оцінки ефективності функціонування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні агропромисловими формуваннями.

Об'єктом дослідження є процеси управління підприємствами олійно-жирової промисловості з використанням інформаційних систем та Інтернет-технологій.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та прикладні аспекти виробничого менеджменту підприємствами харчової промисловості з використанням сучасних інформаційних технологій та систем.

Методи дослідження. У процесі підготовки дисертації використовувалися загальнонаукові та емпіричні методи досліджень. Зокрема, це *методи аналізу та синтезу* (при дослідженні ринкових особливостей управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції); *систематизації та групування* (при визначенні і описі алгоритму формування та ключових атрибутів моделі корпоративної інформаційної системи); *економічного аналізу та синтезу* (при оцінці тенденцій розвитку підприємств олійно-жирової галузі в Україні та розробці комплексного підходу до оцінки ефективності функціонування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні); *експертних оцінок* (при визначенні ефективності впровадження інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами); *узагальнення та наукової абстракції* (при розробці методичних підходів щодо використання матричних моделей для вибору інформаційних та Інтернет-технологій як інструменту для підвищення ефективності управління); *статистичний* (для динамічних характеристик та проведення розрахунків оцінки результатів досліджень). Обробка даних здійснювалася з використанням пакета Microsoft Office 2007 (Excel 2007) та MathCAD.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, галузеві нормативні документи щодо управління підприємствами АПК з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. У дослідженні використані науково-методичні публікації вітчизняних та зарубіжних вчених щодо розвитку галузі та проблем впровадження інформаційних систем на підприємствах, довідкова і монографічна література, результати власних спостережень автора, офіційні звітні та прогнозні матеріали окремих підприємств, дані мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо модернізації менеджменту підприємств олійно-жирової промисловості України з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. Найбільш суттєві положення наукової новизни, які визначають наукову новизну та виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалено:

інструментарій управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій, який на відміну від існуючих полягає у оптимізації управлінських рішень та підвищенні їх ефективності завдяки розвитку корпоративних інформаційних систем;

методичні підходи до оцінки ефективності застосування інформаційних технологій в управлінні підприємствами харчової промисловості, відповідно до вимог функцій менеджменту, які у порівнянні з діючою практикою доповнюються критеріями класифікації за сучасними умовами їх застосування;

алгоритм формування та розвитку корпоративної інформаційної системи на основі використання матричних моделей, з урахуванням новітніх організаційних засад впровадження інформаційних систем та Інтернет-технологій, що дозволить підвищити їх результативність в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції;

критеріальні виміри та параметричні оцінки ефективності впровадження інформаційних та Інтернет-технологій на підприємствах олійно-жирової галузі України, які доповнюють існуючі підходи з розробленою системою показників ефективності з урахуванням аналізу раціональності використання наявних ресурсів.

набули подальшого розвитку:

теоретичні підходи до оцінки особливостей управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції в умовах лібералізації ринкового простору, як сукупності ринковоадаптованих управлінських елементів, котрі сприяють ефективному розвитку підприємств завдяки широкому застосуванню сучасних інформаційних технологій;

обґрунтування методичних підходів до управління підприємствами олійно-жирової промисловості, які базуються на системі принципів формування та функціонування моделі інформаційної системи підприємства.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Основні наукові положення дисертації доведені до рівня методичних рекомендацій, які дозволять

підвищити ефективність управління підприємствами харчової промисловості України.

Обґрунтовані у дисертації висновки та рекомендації схвалені та прийняті до впровадження Головним управлінням агропромислового розвитку Вінницької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження №8-3-35/1605 від 23.07.2012 р.) Асоціацією «Укроліяпром» (довідка про впровадження № 02/395 від 03.04.2012 р.); ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат» (довідка про впровадження № 02/376 від 02.04.2012 р.); ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» (довідка про впровадження № 198 від 02.04.2012 р.).

Результати дослідження використовуються у навчальному процесі Вінницького кооперативного інституту при викладанні дисциплін: «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Національна економіка» (довідка про впровадження № 318 від 06.10.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням. Наукові результати, які викладено у дисертації та оприлюднені у наукових виданнях, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих автором у співавторстві, в дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистої праці здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження доповідались та були схвалені на 10 міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях, серед яких: Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави» (м. Дніпропетровськ, 2005 р.); Міжвузівська науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Сучасні проблеми і перспективи розвитку підприємництва в регіоні» (м. Вінниця, 2006 р.); Міжнародна науково-практична конференція студентів та аспірантів «Глобальна економіка як сучасний етап співробітництва країн» (м. Чернівці, 2007 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Євроатлантична інтеграція України: можливості та перспективи» (м. Вінниця, 2008 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах глобалізації» (м. Вінниця, 2009 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи» (м. Житомир, 2011 р.); Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Наукові засади сталого розвитку економіки» (м. Тернопіль, 2011р.); VI Міжнародна науково-практична конференція «Методологія та практика менеджменту у XXI столітті: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти» (м. Полтава, 2012 р.); VI Міжвузівська науково-практична конференція студентів, молодих вчених та спеціалістів «Сучасний менеджмент: проблеми теорії та практики» (м. Кривий ріг, 2012 р.); III Всеукраїнська наукова web-конференція молодих учених «Особенности развития регионов Украины в новых экономических условиях» (г. Симферополь, 2012 г.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 5,2 д.а., з них 6 – у наукових фахових виданнях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 235

найменувань, і 11 додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 179 сторінок, містить 29 таблиць та 36 рисунків (із загальної кількості таблиць і рисунків 7 займають усю площу сторінки).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, розкрито її зв'язок з науковими темами; визначено мету, об'єкт, предмет, задачі і методи дослідження. Встановлено також наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; особистий внесок в них здобувача; результати апробації дисертації; повноту викладення наукових і прикладних результатів дисертації в опублікованих працях.

У першому розділі **“Теоретичні основи управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій”** досліджено генезу теоретико-методичних підходів та ринкові особливості управління підприємствами олійно-жирової промисловості з використанням інформаційних та Інтернет-технологій.

Автором визначено, що підвищення ефективності агропромислового комплексу, в якому домінує приватна власність і діють ліберальні економічні відносини, зумовлює кардинальну зміну функцій, структури та методів управління ним. Водночас досвід розвинених країн і еволюція вітчизняної практики свідчать, що з метою досягнення високої ефективності виробництва в цілому інтеграція сільськогосподарського виробництва з переробною промисловістю є об'єктивною необхідністю формування вітчизняних продуктових підкомплексів та функціонування їх на засадах синергії.

В ході дослідження доведено, що сучасний підхід до формування інтеграційних структур в олійно-жировій промисловості України базується на міжнародному досвіді інтеграції, об'єднує креативні запити маркетингу, логістики, менеджменту, відповідає тенденціям сучасної економіки і об'єктивно потребує запровадження новітніх технологій в управлінську практику. Доведено, що з метою підвищення ефективності виробництва, нарощування конкурентних переваг на внутрішньому та зовнішньому ринках, управлінська діяльність олійно-жирової промисловості із застосуванням новітніх інформаційних технологій повинна базуватись на типових ознаках інтегрованих об'єднань (рис. 1).

Під інтегрованими об'єднаннями, як об'єктами управління, автор розуміє гармонізовану діяльність аграрних, промислових та інших підприємств, які володіють спільною інфраструктурою, інноваційним потенціалом та інвестиційними ресурсами, на кластерних засадах вибудовують власну стратегію поведінки на внутрішньому і зовнішньому ринках шляхом використання інформаційних систем та Інтернет-технологій.

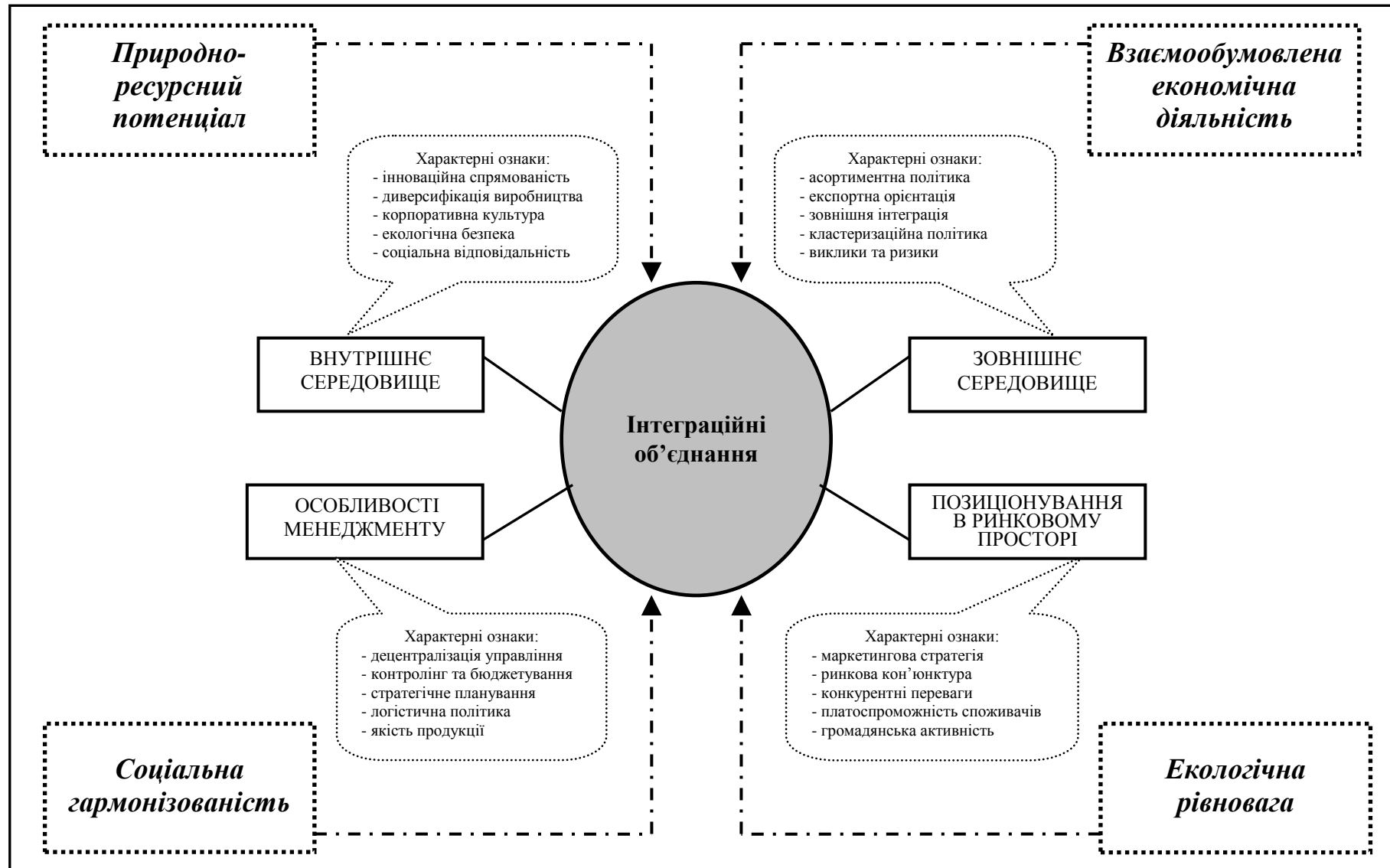

Рис 1. Ознаки інтегрованих об'єднань підприємств на ринку олійно-жирової продукції

Особливу увагу у дисертації приділено проблемам складності управління підприємствами олійно-жирової галузі, які проілюстровані на основі використання робочої моделі. Обґрунтовано, що одним з ефективних інструментів, які допомагають забезпечити ухвалення управлінських рішень, спрямованих на ефективну роботу підприємства, є організація управління, заснованого на впровадженні інформаційних і, зокрема, Інтернет-технологій.

Визначено, що нині для переважної більшості вітчизняних олійно-жирових підприємств, які входять до складу корпоративних об'єднань, діючі системи управління характеризуються багаторівневістю, масштабністю, ізольованістю, розірваністю. На думку автора, перспективна модель управління підприємства олійно-жирової галузі має бути представлена у вигляді багатовимірної матриці, складовими елементами якої повинні стати так звані, вузли управління, котрі включають кадровий менеджмент, системні функції, методи управління конкретними структурними елементами тощо. На основі такої моделі управління будуються конгломеративні організаційні системи управління, використання яких забезпечує масштабний ефект економії за рахунок уніфікації загальнокорпоративних функцій і підвищення наскрізної взаємодії у межах корпоративних бізнес-процесів.

Враховуючи, що теоретичне підґрунтя для впровадження корпоративних інформаційних систем на підприємствах олійно-жирової галузі є недостатнім, автором структуровано, формалізовано і обґрунтовано систему принципів, на яких базуються методичні підходи до класифікації інформаційних та Інтернет-технологій і технічних засобів з точки зору потреб (рис. 2).

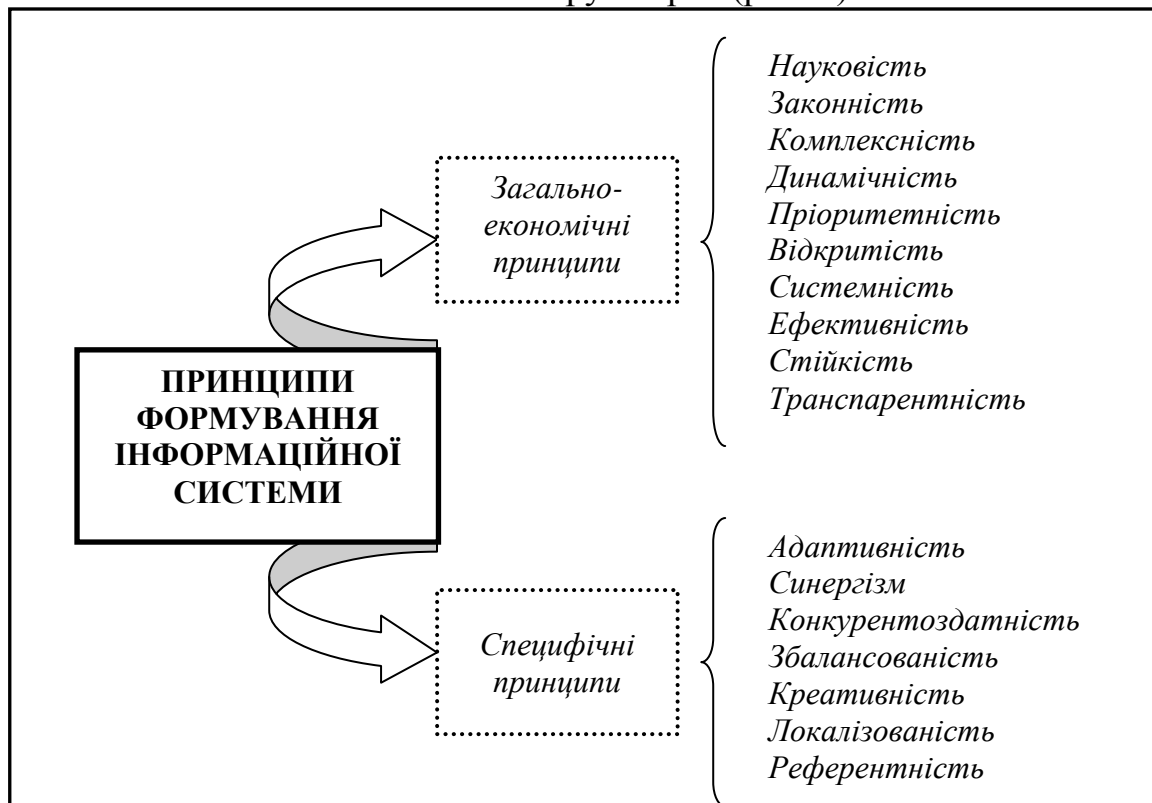

Рис. 2. Система принципів формування інформаційної моделі управління підприємствами АПК

Зазначено, що без ретельної класифікації інформаційних систем неможливо вирішити завдання, які виникають при управлінні підприємством, зокрема, вибір технічних засобів програмного забезпечення та ІТ-технологій.

У другому розділі “Динаміка та тенденції розвитку внутрішнього ринку олійно-жирової продукції і особливості управління вітчизняними підприємствами з використанням інформаційних та Інтернет-технологій” проаналізовано тенденції розвитку олійно-жирових підприємств та застосування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні ними.

За результатами дослідження виявлено, що експортні обмеження створюють сприятливі умови для підвищення рівня використання виробничих потужностей підприємств олійно-жирової галузі, нарощування обсягів виробництва продукції та задоволення потреб в ній внутрішнього ринку (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво нерафінованої олії спеціалізованими підприємствами в Україні за 2005-2011 рр., тис. т

Перелік підприємств	Роки							2011 р. у % до 2005 р.
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Запорізький ОЖК	104,4	107,2	109,8	106,9	106,5	160,2	304,9	у 2,9 р. б.
Пологівський ОЕЗ	143,3	150,8	143,2	147,0	204,8	206,9	192,9	134,6
Дніпропетровський ОЕЗ	86,9	158,5	174,7	170,0	180,2	189,5	183,6	у 2,1 р. б.
Одеський ОЕЗ	89,7	101,6	96,8	65,8	87,4	78,7	74,9	83,5
Вінницький ОЖК	47,2	66,5	70,5	73,0	94,0	95,9	124,3	у 2,6 р. б.
Вовчанський ОЕЗ	47,4	61,7	82,8	124,6	151,3	152,6	124,9	у 2,6 р. б.
«ПОЕЗ-Кернел Груп	76,8	105,9	111,5	106,5	112,7	170,6	186,4	у 2,4 р. б.
«Сватівська олія»	21,0	37,8	41,3	30,6	51,5	57,1	50,0	у 2,4 р. б.
«Кіровоградолія»	125,9	172,0	183,1	178,5	192,1	183,7	185,9	147,7
Чернівецький ОЖК	22,3	44,6	48,7	35,2	51,1	51,0	50,5	у 2,3 р. б.
Приколотнянський ОЕЗ	57,6	62,4	79,6	71,6	73,9	74,2	68,8	119,4
ТК «Урожай» (м. Слов'янськ)	71,0	100,6	114,6	74,7	107,0	77,5	55,4	78,0
Мелітопольський ОЕЗ	27,2	33,8	33,2	24,5	33,7	31,8	37,6	138,2
«Каргілл» (м. Донецьк)	215,7	262,3	270,4	154,7	247,1	251,8	225,9	104,7

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Каховський ОЕЗ (Каргілл)	21,5	168,0	166,4	102,0	184,9	174,5	139,8	у 6,5 р. б.
Іллічівський ОЕЗ	34,7	83,8	75,5	42,7	70,6	65,5	76,7	у 2,2 р. б.
Міловський ЗРО «Стрілецький степ»	27,8	30,4	29,6	26,6	32,9	2,5	3,0	10,8
Ніжинський ЖК	6,7	6,1	6,1	5,3	5,6	6,3	7,9	117,9
Пересічанський МЗ	-	21,6	70,6	68,5	91,0	90,5	66,6	-
«Креатив» (м. Кіровоград)	-	-	-	24,3	69,5	125,5	148,6	-
«Українська Чорноморська Індустрія»	-	-	-	25,0	128,0	187,8	191,1	-
Бандурський ОЕЗ	-	-	-	-	-	5,7	129,4	-
«Екотранс» (м. Миколаїв)	-	-	-	-	-	61,4	36,1	-
«Біол Універсал Україна» (Одеська обл.)	-	-	-	-	-	27,4	28,4	-
Всього по Україні	1227,1	1775,6	1908,4	1658,0	2275,8	2528,6	2693,6	у 2,2 р. б.

Джерело: Інформаційно-аналітичні бюлетні олійно-жирової галузь України та Російської Федерації. Показники роботи за 2005-2011 рр.

Виробництво нерафінованої олії зросло впродовж 2003-2011 рр. в Україні у 2,2 рази. Зокрема, швидкими темпами нарощують її виробництво такі спеціалізовані підприємства: Каховський ОЕЗ – у 6,5 рази, Запорізький ОЖК – у 2,9 рази, Вінницький ОЖК та Вовчанський ОЕЗ – у 2,6 рази.

Нині, крім олії соняшникової, в Україні мало місце виробництво інших видів олій. Зокрема в 2011 році соєвої олії вироблено 46,2, ріпакової – 10,7, лляної – 2,9 тис. тонн. У 2011 р. давальницька сировина склала 76% обсягів виробництва продукції, робота дев'яти олійно-переробних заводів України повністю здійснювалась на давальницьких умовах.

Результати дослідження засвідчили, що успішна діяльність підприємств галузі забезпечується реалізацією комплексу заходів організаційно-технічного, економічного, правового та управлінського характеру. Серед них помітне місце займає застосування сучасних інформаційних технологій у роботі підприємств зі створенням представництва у мережі Інтернет, особливо у сфері маркетингу, планування, обліку, контролю, логістики та управління якістю продукції.

Представлена у роботі класифікація стала підґрунтям для стандартизації програмного забезпечення, розробки та успішного впровадження на ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» корпоративної інформаційної системи, інфраструктура якої включає головне підприємство, філії, дочірні підприємства.

Зазначені підходи дозволили визначити етапність технології впровадження корпоративних систем управління підприємствами олійно-жирової галузі України (рис. 3).

Рис. 3. Послідовність етапів технології впровадження корпоративної інформаційної системи

У третьому розділі “Шляхи підвищення ефективності управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій” визначено напрями підвищення ефективності управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій.

Дисертантом доведено, що підходи до розв’язання зазначеного завдання потребують пошуку найбільш ефективних та технологічних рішень. У дослідженні автор виокремлює та використовує найпоширеніші у практиці засоби – матричні моделі.

При обґрунтуванні підходів до використання матричних моделей для вибору інформаційних систем і Інтернет-технологій запропоновано методичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління підприємствами шляхом

співставлення типових ознак підприємств і класифікації інформаційних систем та Інтернет-технологій, а також кодування результуючих матриць (табл. 2).

Таблиця 2

Кодування результуючих матриць щодо вибору інформаційних систем /технологій для підприємства олійно-жирової галузі

Типова ознака підприємства	Класифікація інформаційних систем / технологій	Кодування результуючої матриці рекомендацій
Класифікаційна група 1 (Π_1)	Класифікаційна група 1 (I_1)	Матриця $M_1 = \Pi_1 I_1$
Класифікаційна група 1 (Π_1)	Класифікаційна група 2 (I_2)	Матриця $M_2 = \Pi_1 I_2$
...	...	...
Класифікаційна група 1 (Π_1)	Класифікаційна група n (I_n , де $n = 12$)	Матриця $M_k = \Pi_1 I_n$
...	...	...
Класифікаційна група m (Π_m , де $m = 24$)	Класифікаційна група 1 (I_1)	Матриця $M_{k+1} = \Pi_m I_1$
...	...	...
Класифікаційна група m (Π_m , де $m = 24$)	Класифікаційна група n (I_n , де $n = 12$)	Матриця $M_{k+2} = \Pi_m I_n$

Рекомендації щодо кожної з матриць стандартно можуть бути представлені у наступному вигляді:

Класифікаційна група / підгрупи	Π_{24}	$\Pi_{24}I_1$	$\Pi_{24}I_2$	$\Pi_{24} I_3$	$\Pi_{24}I_4$	...	$\Pi_{24} I_{12}$
	...	...	...	...	...	...	...
	Π_3	$\Pi_3 I_1$	$\Pi_3 I_2$	$\Pi_3 I_3$	$\Pi_3 I_4$	...	$\Pi_3 I_{12}$
	Π_2	$\Pi_2 I_1$	$\Pi_2 I_2$	$\Pi_2 I_3$	$\Pi_2 I_4$	...	$\Pi_2 I_{12}$
	Π_1	$\Pi_1 I_1$	$\Pi_1 I_2$	$\Pi_1 I_3$	$\Pi_1 I_4$	...	$\Pi_1 I_{12}$
	I_1	I_2	I_3	I_4	...	I_{12}	
	Типова ознака / підгрупи інформаційних систем / технологій						

Сукупність методичних рекомендації за квадрантами матриці буде мати такий вигляд:

$$[\Pi_1 I_1, \Pi_2 I_1, \Pi_3 I_1, \Pi_4 I_1, \dots, \Pi_{21} I_{12}, \Pi_{22} I_{12}, \Pi_{23} I_{12}, \Pi_{24} I_{12}]$$

В роботі автором запропонована модель, яка дозволяє в рамках окремого підприємства комплексно пов'язати (рис. 4):

- стратегічні цілі, досягнення яких за такими цільовими блоками, як «Клієнти», «Внутрішні процеси і ресурси», «Персонал» і «Фінанси» оцінюється за допомогою системи збалансованих показників;

- актуальні завдання управління, характерні виключно для досліджуваного об'єкта;

- параметричні характеристики функціонування підприємства, які визначають ефективність управління;

- атрибути елементів моделі інформаційної системи.

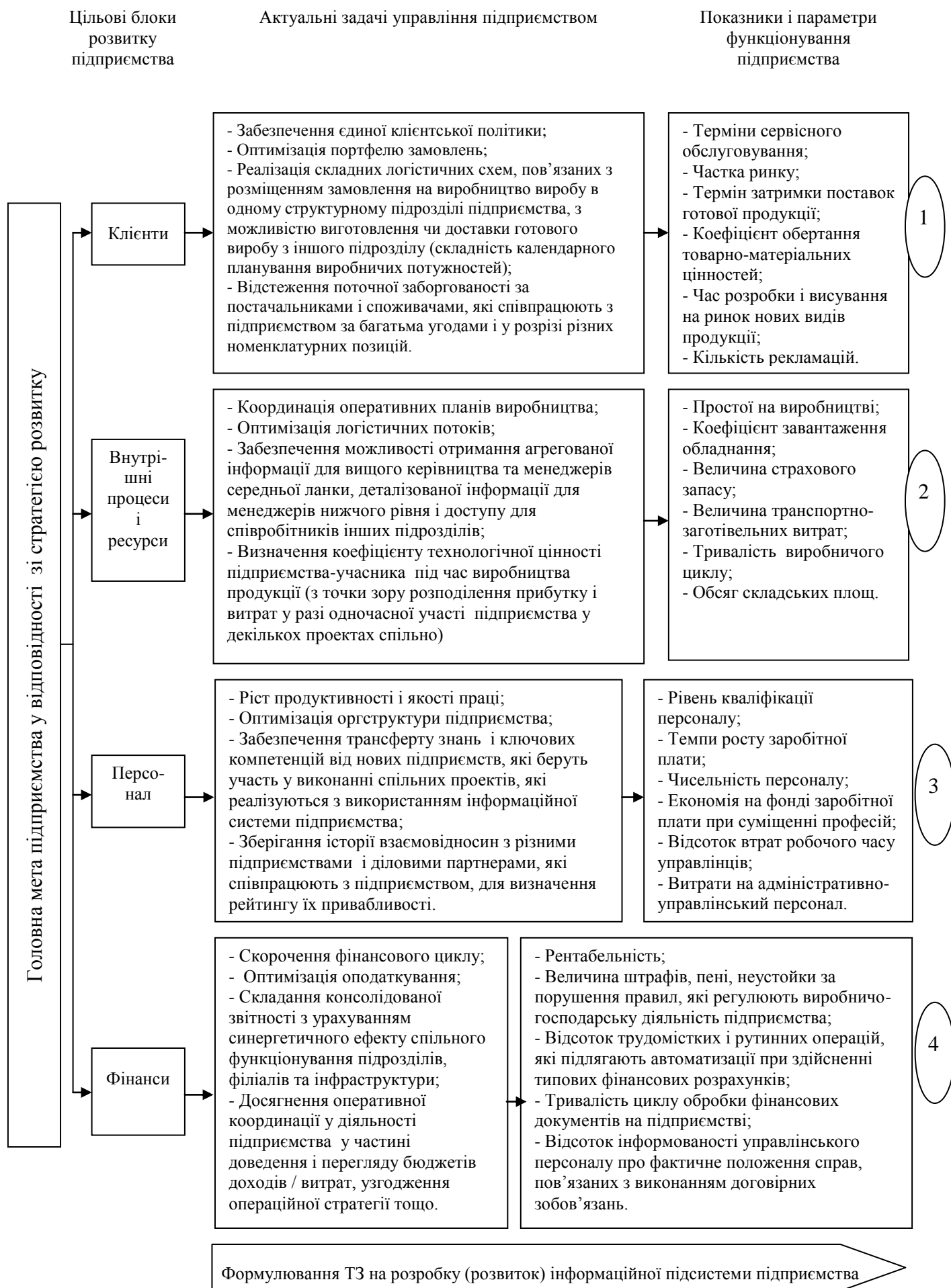

Рис. 4. Модель ухвалення рішення про розвиток інформаційних та Інтернет-технологій

Робота містить методичні підходи до оцінки ефективності функціонування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції, котра базується на ключових показниках ефективності (рис. 5).

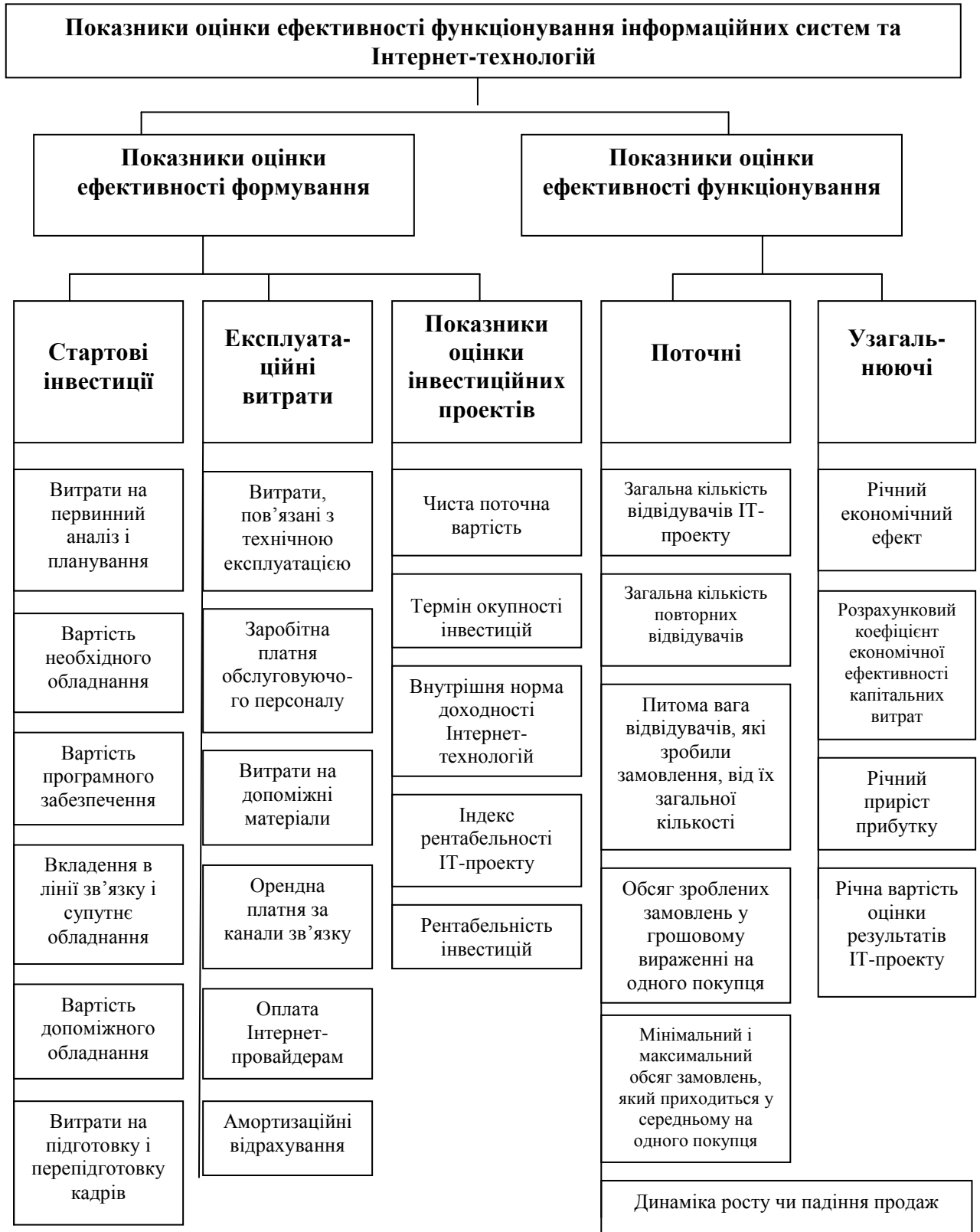

Рис. 5. Показники оцінки ефективності функціонування інформаційних систем та Інтернет-технологій на підприємствах олійно-жирової галузі

На основі проведених досліджень автором виконано порівняння методів оцінки інвестиційних проектів інформаційних систем та Інтернет-технологій на підприємствах олійно-жирової галузі в Україні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано шляхи розв'язання актуального наукового та практичного завдання щодо підвищення ефективності управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати такі висновки:

1. Узагальнено еволюцію особливостей управління підприємствами агропромислового комплексу, а також актуалізовано проблеми наукового обґрунтування ефективності управління з урахуванням новітніх технічних можливостей, що передбачає застосування сукупності ринковоадаптованих управлінських елементів, які сприяють реалізації мети ефективного розвитку підприємств галузі.

2. Окреслено особливості менеджменту підприємств з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. Систематизовано типові ознаки підприємств олійно-жирового підкомплексу економіки України і виявлено їх специфіку з точки зору підвищення ефективності управління за базовими функціями маркетингу, планування, логістики, обліку і контролю.

3. Сформульовано типові завдання та запропоновано інструментарій управління підприємствами олійно-жирової промисловості з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. Розроблено модель і уточнено системний опис інформаційних систем, що дозволяє формалізовано представити завдання підвищення ефективності управління конкретними підприємствами.

4. Обґрунтовано підхід до класифікації інформаційних та Інтернет-технологій, що забезпечує можливість підвищення ефективності управління підприємством олійно-жирової галузі, сформульовано основні критерії класифікації і представлено перелік класифікаційних груп.

5. Виявлено позитивні тенденції розвитку олійно-жирової промисловості, їх роль в забезпеченні продовольчої безпеки України, а також проблеми їх подальшої модернізації обумовлені впливом макросередовища, недостатньою адаптованістю системи до посилення процесів інтеграції, невідповідністю технічної та інформаційної складових діючої системи управління сучасним потребам.

6. Розроблено методичні підходи до використання матричних моделей для вибору інформаційних та Інтернет-технологій як інструменту підвищення ефективності управління. Обґрунтовано організаційно-методичні рекомендації та визначено необхідну структурну підтримку процесу розробки і впровадження інформаційних систем.

7. Запропоновано алгоритм формування та ключові атрибути елементів моделі корпоративної інформаційної системи, що дозволяє формалізовано представити завдання підвищення ефективності управління підприємствами олійно-жирової промисловості, рекомендації до використання інформаційних технологій та змістовно уточнено етапи розробки і впровадження сучасних систем.

8. Розроблено методичні підходи та систему показників оцінки ефективності функціонування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції. Проведено порівняння методів оцінки інвестиційних проектів інформаційних систем та Інтернет-технологій на підприємствах олійно-жирової галузі України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У фахових наукових виданнях

1. Мацедонська Н.В. Тенденції розвитку підприємств олійно-жирової галузі в Україні / Н.В. Мацедонська // Зб. наук. пр. Дніпропетровського нац. ун-ту «Економіка: проблеми теорії та практики». – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – Вип. 207. – Том 2. – С. 337-342 (0,38 друк. арк.).
2. Мацедонська Н.В. Сучасні економічні проблеми олійного виробництва в Україні / Н.В. Мацедонська // Зб. наук. пр. Дніпропетровського нац. ун-ту «Економіка: проблеми теорії та практики». – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – Вип. 214. – Том 4. – С. 962-967 (0,40 друк. арк.).
3. Мацедонська Н.В. Методичні підходи до оцінки ефективності функціонування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції / Н.В. Мацедонська // Зб. наук. пр. Тернопільського нац. екон. ун-ту «Економічний аналіз». – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2011.– Вип.8. – Частина 2. – С.261-267 (0,73 друк. арк.).
4. Мацедонська Н.В. Організація впровадження сучасних інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції / Н.В. Мацедонська // Економіка та держава. – 2011. - №5. - С. 86-90 (1,03 друк. арк.).
5. Мацедонська Н.В. Методичне забезпечення формування і розвитку інформаційних систем управління підприємств на ринку олійно-жирової продукції / І.А. Маркіна, Н.В. Мацедонська // Науковий вісник Полтавського ун-ту екон. і торг. Серія «Економічні науки». – Полтава: ПУЕТ, 2011.– №3(48) – С.185-191 (0,55 друк. арк.).
6. Мацедонська Н.В. Принципи формування моделі інформаційної системи для ефективного управління підприємством / Н.В. Мацедонська // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів: Вид-во ЧДТУ, 2012. - №2 - С. 39-44 (0,38 друк. арк.).

Матеріали наукових конференцій

7. Мацедонська Н.В. Тенденції розвитку підприємств олійно-жирової галузі в Україні / Н.В. Мацедонська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпропетровськ, 26-27 жовтня 2005 р.) : в 2 т. / М-во освіти і науки України, Дніпропетровський нац. ун-т. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. – Том 1. – С. 59-61 (0,28 друк. арк.).
8. Мацедонська Н.В. Вплив експорту олійних культур на розвиток підприємств олійно-жирової галузі України / Н.В. Мацедонська // Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (Вінниця, 12 квітня 2006 р.) / М-во освіти і науки України, Вінницький торгово-екон. ін-т. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2006. – С. 70-73 (0,18 друк. арк.).
9. Мацедонська Н.В. Види розрахунків із зовнішньоекономічних операцій на ВАТ „Вінницький олійно-жировий комбінат” / Н.В. Мацедонська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів (Чернівці, 26-27 квітня 2007 р.) : в 2 ч. / М-во освіти і науки України, Чернівецький торгово-екон. ін-т. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2007. – Ч.1. – С. 397-400 (0,14 друк. арк.).
10. Мацедонська Н.В. Проблеми забезпечення інноваційної діяльності підприємств олійно-жирової галузі України / Н.В. Мацедонська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Вінниця, 04 березня 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Вінницький торгово-екон. ін-т. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2008. – С. 150-154 (0,24 друк. арк.).
11. Мацедонська Н.В. Стратегії розвитку підприємств олійно-жирової галузі України / Н.В. Мацедонська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Вінниця, 24 квітня 2009 р.) : в 2 ч. / М-во освіти і науки України, Вінницький торгово-екон. ін-т. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2009. – Ч.1. - С. 302-306 (0,23 друк. арк.).
12. Мацедонська Н.В. Елементи ефективного управління на ринку олійно-жирової продукції / Н.В. Мацедонська // Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Тернопіль, 16-17 червня 2011 р.) / Тернопільський ін-т. агропром. виробн. – Тернопіль: Крок, 2011. – С. 208-210 (0,13 друк. арк.).
13. Мацедонська Н.В. Інструменти підвищення ефективності управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції за допомогою інформаційних систем / Н.В. Мацедонська // Матеріали П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції (Житомир, 2-3 червня 2011 р.) / Київський ін-т. бізнесу та техн. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 190-193 (0,24 друк. арк.).
14. Мацедонська Н.В. Функціонування підприємств на ринку олійно-жирової продукції / Н.В. Мацедонська // Материалы третьей Всеукраинской научной web-конф. молодых ученых (Сімферополь, 1 березня 2012 р.) / МОНмолодьспорту України, Таврійський нац. ун-т ім. В.І. Вернадського – Сімферополь: Вид-во «АРІАЛ», 2012. – С. 190-192 (0,15 друк. арк.).

15. Мацедонська Н.В. Методика формування і розвитку інформаційних систем управління підприємств на ринку олійно-жирової продукції / Н.В. Мацедонська // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 26-27 квітня 2012 р.) / МОНмолодьспорту України, Полтавський ун-т екон. і торг. – Полтава: Вид-во ПУЕТ, 2012. – С. 380-381 (0,06 друк. арк.).
16. Мацедонська Н.В. Необхідність впровадження інформаційних технологій у процеси управління / І.А. Маркіна, Н.В. Мацедонська // Матеріали VI Міжвузівської науково-практичної конференції студентів, молодих вчених та спеціалістів (Кривий Ріг, 27 квітня 2012 р.) / МОНмолодьспорту України, Криворізький нац. ун-т – Кривий Ріг: Вид-во «Діоніс», 2012. – С. 175-176 (0,08 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Мацедонська Н.В. Управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Чернігівський державний технологічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Чернігів, 2012.

У дисертаційній роботі узагальнено ринкові особливості управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції. Обґрунтовано теоретико-методичні підходи до управління підприємствами з використанням інформаційних та Інтернет-технологій. Визначено стан, тенденції та проблеми розвитку підприємств олійно-жирової галузі України в сучасних умовах господарювання.

Розглянуто методичні підходи щодо застосування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами на ринку олійно-жирової продукції та виокремлено критерії їх класифікації. Запропоновано алгоритм формування та розвитку інформаційних систем управління підприємствами на ринку олійно-жирової продукції. Обґрунтовано методичні підходи щодо оцінки ефективності функціонування інформаційних та Інтернет-технологій в управлінні підприємствами ринку олійно-жирової продукції.

Ключові слова: Інтернет-технології, інформаційна система управління, інформаційні технології, ефективність управління, корпоративна інформаційна система, ринковий простір, менеджмент.

АННОТАЦИЯ

Мацедонская Н.В. Управление предприятиями на рынке масложировой продукции с использованием информационных и Интернет-технологий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Черниговский государственный технологический университет Министерства образования и науки, молодежи и спорта Украины, Чернигов, 2012.

В диссертационной работе обобщены особенности управления предприятиями масложировой промышленности в условиях открытости экономики. Установлено, что предприятия масложировой отрасли являются базовыми в обеспечении продовольственной безопасности Украины, от эффективности их функционирования зависит конкурентоспособность страны.

Обоснованы теоретико-методические подходы и инструменты управления предприятиями с использованием информационных и Интернет-технологий.

Определено состояние, тенденции и проблемы развития предприятий масложировой отрасли Украины в современных условиях. Установлено, что к основным проблемам развития отрасли относятся факторы влияния макросреды, недостаточная адаптация системы к условиям открытости рынка, недостаточный технический и информационный уровень обеспечения функционирования системы управления.

Рассмотрены методические подходы относительно применения информационных и Интернет-технологий в управлении предприятиями на рынке масложировой продукции и выделены критерии их классификации, а также организационные аспекты внедрения. Предложен алгоритм формирования и развития информационных систем управления предприятиями на рынке масложировой продукции. Обоснованы методические подходы относительно оценки эффективности функционирования информационных и Интернет-технологий в управлении предприятиями рынка масложировой продукции.

Ключевые слова: Интернет-технологии, информационная система управления, информационные технологии, эффективность управления, корпоративная информационная система, рыночное пространство, управление предприятием.

ANNOTATION

Matsedonska N. V. Business management at the market of fat-and-oil products with the use of information and internet technologies. – the Manuscript.

Dissertation is aimed to get academic degree of Candidate of economic sciences with a specialization 08.00.04 in economics and business management according to the type of economic activity. - The Chernihiv State Technological University (CHSTU) of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, Chernihiv, 2012.

In the dissertation it has been generalized market features of business management at the market of fat-and-oil products. It has been proved theoretical and methodological approaches of business management with the use of information and internet technologies. It has been discovered the business management tools at the market of fat-

and-oil products with the use of information and internet technologies. It has been determined the position, progress trend and development problems of Ukrainian fat-and-oil business under the conditions of market economy. It has been treated methodological approaches as to the use of information and internet technologies in business management at the market of fat-and-oil products and emphasized classification criterion of information and internet technologies in business management. It has been considered approaches to the implementation activity of modern information and internet technologies in business management at the market of fat-and-oil products. It has been offered the algorithm of business management informational system formation and development at the market of fat-and-oil products. It has been substantiated methodological approaches as to the function performance evaluation of information and internet technologies in business management at the market of fat-and-oil products.

Key words: internet technologies, information management system, information technologies, management efficiency, enterprise intelligence, market of fat-and-oil products, business management.